

Република Македонија
НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ
Republika e Maqedonisë
AVOKATI I POPULLIT
O M B U D S M A N
Republic of Macedonia

Посебен извештај за состојбата во Привремениот транзитен центар „Табановце“

Народниот правобранител како заштитник на правата на граѓаните меѓу останатото ги штити уставните и законските права на граѓаните и другите лица во органите и организациите и установите во кои слободата на движење е ограничена.

Истовремено, Народниот правобранител како Национален превентивен механизам, согласно Законот за народниот правобранител (“Службен весник на РМ“ бр. 60/03 и 114/2009) и согласно мандатот утврден со Факултативниот протокол кон Конвенцијата против тортура и друго свирепо, нечовечко или понижувачко постапување, и други облици на нехумано или понижувачко постапување, има мандат да врши увид во материјалните услови и третманот, односно постапувањето со лицата во местата на лишување, односно ограничување на слободата на движење.

Согласно надлежностите, Народниот правобранител-Национален превентивен механизам на 22.02.2016 година изврши последователна посета на Привремениот транзитен центар за мигранти и бегалци Табановце на границата со Република Србија. Посетата беше извршена заедно со Омбудсманот на Р. Албанија, г. Игли Тотозани, Омбудсманот на Кралството Шпанија, г-ѓа Соледад Бесерил и советникот на Асоцијацијата на омбудсмани на медитеранот АОМ, г-ѓа Шарлот Клавреул.

Целта на посетата беше да се утврдат промените во условите за прифат и престој на бегалците во Привремениот транзитен центар Табановце, од последната посета што Народниот правобранител-Национален превентивен механизам ја изврши на 10.12 2015 година и за која изготви Посебен извештај кој беше доставен до надлежните органи и институции.

Исто така, целта на посетата беше да се согледа остварувањето на правата на бегалците загарантирани со националните закони и меѓународните акти, особено Женевската конвенцијата за статусот на бегалците од 1951 и да се идентификуваат ризиците заради спречување на тортура и друг вид сурово нечовечко и понижувачко постапување и казнување.

Воедно, заедничката посета со омбудсманите на Албанија и Шпанија овозможи размена на искуствата на омбудсманите во начинот на прифат и третман на мигрантите и бегалците во овие земји и зајакнување на соработката на омбудсман институциите за прашањата поврзани со мигрантите и бегалците.

Оваа посетата, исто така, претставува подготовка за претстојниот состанок на членките на АОМ - Асоцијацијата на омбудсманите на медитеранот што ќе се одржи од 08 до 11 Март на Малта, на која ќе се разговара за мигрантските, односно бегалските прашања и начините на делување на членовите на Асоцијацијата во правец на остварување на правата на бегалците.

Во текот на посетата, Народниот правобранител-Национален превентивен механизам изврши увид во материјалните услови и сместувачките капацитети, изврши разговори со управникот на Центарот и оствари непосредна средба и разговор со бегалци кои беа прифатени и сместени во моментот на посетата.

Посетата на Привремениот транзитен центар Табановце беше најавена и се одвиваше транспарентно, бидејќи беа присутни новинарски екипи од повеќе медиуми. Народниот правобранител заедно со неговите колеги одржа прес конференција, а за неколку медиуми даде и поединечни изјави за констатираната состојба во Центарот. Истовремено Народниот правобранител даде конкретни препораките за надминување на негативните состојби.

Овој извештај ги содржи информациите, согледувањата за констатираните состојби од извршената посета, како и препораките и укажувањата на Народниот правобранител до надлежните органи и институции за надминување и отстранување на констатираните негативни состојби.

Управување и организација во Транзитниот центар „Табановце“

Со Транзитниот центар „Табановце“ и натаму управува Центарот за управување со кризи, а во управувањето е вклучено и Министерството за труд и социјална политика.

Бегалците во Центарот организирано се пречекуваат од страна на вработените во Центарот за управување со кризи, невладините организации (НГО,Легис, НГО Влазрими од Куманово, Ла Страда, Здружение на млади правници и др), УНХЦР исто така е постојано присутен на теренот.

Бегалците пристигнуваат организирано од Транзитниот центар „Винојуг“ со патнички возови, организирани од МЖ „Транспорт“-Македонски железници, поретко со автобуси и такси возила. По пристигнувањето, од страна на хуманитарните организации, на бегалците им се дели храна, вода, сокови и хигиенски материјал, ќебиња.

Материјални услови за сместување на бегалците во транзитниот центар „Табановце“

Народниот правобранител констатира дека од последната посета условите за прифат на бегалците во Транзитниот прифатен центар „Табановце“,се подобрени.Имено, Центарот е скоро целосно ограден, и е поделен на три дела: технички, административен и дел наменет за сместување на бегалците. Во меѓувреме земјената подлога во целост е тампонирана, така што движењето низ него е прилично олеснето.

Во прифатниот центар, од страна на УНХЦР се обезбедени 35 монтажни простории, Во дел од нив се чува храна, вода и хигиенски материјали и ќебиња, а дел од нив се наменети за сместување на ранливите групи, мајки со деца и лица со посебни потреби.

Изградена е и посебна кујна за подготовка на топли оброци, но во моментот на посетата на бегалците им се делеа сендвичи, а не топол оброк.

Свои монтажни објекти имаат и Црвениот крст на Република Македонија, и други меѓународни и невладини организации. Една од нив е НГО „Ла страда“ во чиј шатор се сместуваат мајки со деца, а исто така добро функционира и Детското село СОС, кое има поставено монтажен објект на два ката наменет за престој на мајки со деца. Во моментот на посетата, во Детското село беа сместени околу сто мајки со деца. Од страна на Детското село на бегалците им е обезбеден бесплатен интернет. Свој објект имаа и невладините организации CRS и МСЕИ, кои во моментот на посетата на бегалците им делеа топла облека и обувки.

Најавите на Управникот на Центарот дека ќе бидат изградени три големи шатори за сместување на бегалците според меѓународни стандарди, во меѓувреме се реализирани. Со средства обезбедени од УНХЦР ставени се во функција три големи шатори со топли подови, соодветни грејни тела, а за одмор се поставени повеќе клупи. Во Центарот се изградени дополнителни монтажни тоалети и тушеви во кои е спроведена вода, со што се обезбедени основните услови за одржување на хигиената, .

За време на посетата на 22.02.2016 година, Народниот правобранител-Национален превентивен механизам заедно со Делегацијата ја помина патеката до граничниот премин со Р. Србија. Народниот правобранител констатира дека за разлика од последната посета, патеката е тампонирана и осветлена, на неа има поставено табли со информации за оддалеченоста на граничниот премин, а од двете страни е заградена со жица, со што бегалците се заштитени од железничкиот коловоз, кој е во непосредна близина. Управникот на Транзитниот центар не извести дека инвалидизираниите и немоќните лица се пренесуваат до

граничниот премин со посебни возила. Народниот правобранител смета дека тоа е позитивен пример, но и натаму останува неговата забелешката за нехуман третман спрема децата и бремени жени, кои оваа патека треба да ја минат пеш, а потоа да пешачат уште цели два километри до прифатниот центар „Миратовци“ во Р. Србија.

Во монтажен објект е сместена Полициската станица за гранична контрола каде се сместени 5 полициски службеници кои вршат проверка на документите, а на самиот влез во Центарот присутни се уште двајца полициски службеници кои се грижат за воспоставување на редот во кампот.

Здравствена заштита

Здравствената заштита во Привремениот транзитен центар Табановце и натаму е организирана од страна на Црвениот крст на Република Македонија. Организирани се дежурства на лекарските екипи заради примарна здравствена заштита на бегалците. Потешките случаи и натаму се упатуваат во Здравствениот дом во Куманово, а по потреба и на клиниките во Скопје.

Инаку, пациентите најчесто се жалат на респираторни инфекции, дијареа, зголемена температура, алергии, премореност и исцрпеност поради долгиот пат, болки во телото. Дневно бараат медицинска помош од 150 до 200 бегалци, за што медицинскиот персонал води целосна евиденција.

Во правец на подобрување на здравствената заштита на жените и трудниците е воведување на мобилната гинеколошка служба која ќе се врши во амбулантно возило.

Состојба затекната при посетата

Во основа, Привремениот транзитен центар Табановце е изграден и наменет за транзит и престој на бегалци од само неколку часа, со оглед дека границата на Р. Србија е на неколку стотини метри, но состојбата што Народниот правобранител ја затекна во моментот на посетата беше загрижувачка и хаотична.

Имено, при посетата беа затекнати голем број бегалци, поточно 615 лица по потекло од Авганистан и дел од Ирак кои неколку дена престојуваа во Центарот, бидејќи беа вратени од Р. Хрватска. Народниот правобранител за наведениот случај разговараше со граничната полиција и со Управникот на Центарот, при што беше информиран дека овие лица биле регистрирани во Р. Грција, Р. Македонија и Р. Србија, но од страна на хрватските гранични служби биле вратени бидејќи не биле регистрирани според новиот систем на регистрација. Дел од нив пак, биле вратени од хрватската граница бидејќи во меѓувреме стапила на сила одлуката на земјите од балканската рута да се примаат бегалци само од Сирија и Ирак.

Во Центаро, исто така, престојуваа дополнителни 130 лица, кои во Р. Србија влегле преку Р. Бугарија и кои не го поминале новиот режим на регистрација што е востановен на македонско-грчката граница. Инаку, овие лица се приморани да останат во Привремениот транзитен центар Табановце, затоа што и покрај повеќедневните преговори, сепак не им е дозволено нивно враќање во Р. Грција, ниту пак продолжување на патот кон западноевропските држави.

Во моментот кога Делегацијата ја поминуваше патеката кон граничниот премин со Р. Србија, забележа група од 50-60 лица кои се упатија кон Привремениот транзитен центар Табановце. Народниот правобранител оствари средба со српската гранична полиција и запраша кои се луѓето кои се упатуваат кон прифатниот центар, при што беше известен дека овие лица се враќаат бидејќи се обиделе илегално да влезат во Р. Србија, дека немаат никакви документи за регистрација и дека илегално престојувале во пограничните села во Република Македонија, каде исто така влегле преку нелегални премини. Воедно бевме информирани дека дополнителни 1000 до 1500 мигранти ќе бидат вратени во Република Македонија.

Во врска со прашањето каква ќе биде судбината на мигрантите, управникот на Привремениот транзитен центар го информира Народниот правобранител дека тие ќе бидат згрижени во Центарот, ќе им биде дадено сместување, храна и ќе им се обезбеди преноќиште, а за натамошната постапка ќе донесе одлука

надлежното министерство. Народниот правобранител побара со илегалните лица да се постапува хумано, во согласност со стандардите и обврските предвидени во Конвенцијата за правата на бегалците од 1951 година и другите меѓународни документи.

Инаку, Привремениот транзитен центар Табановце може да прими од 1000 до 1500 лица, но за краток престој, така што и покрај подобрувањето на условите, мора да се констатира дека во Центарот нема услови за подолг престој на бегалци. Во моментот на посетата, Народниот правобранител констатира преполнетост во шаторите, така што голем број лица немаа каде да седнат, а уште помалку каде да спијат. Постојните неколку монтажни објекти во кои има кревети за преноќување се малку, така што останатите лица преноќуваат во шаторите за дневен престој, на клупи, на под, па дури и во делот наменет за подготовка на храната.

Бегалците се пожалија на квалитетот на храната и наведоа дека повремено има недостаток на вода. Во однос на здравствената заштита истакнаа дека медицинската екипа иако е присутна не може да ги прими сите пациенти. Во услови на преполнетост на Центарот, Народниот правобранител воочи низок степен на одржување на хигиена, а бегалците се пожалија дека нема топла вода, така што и личната хигиена е на многу ниско ниво.

Бегалците беа револтирани поради долгото задржување во Центарот и сите со кои разговараше Народниот правобранител, бараа да го продолжат патот кон западноевропските држави. Исто така, надлежните од Центарот го информираа Народниот правобранител дека на бегалците им било понудено да поднесат барање за стекнување право на азил, но без исклучок тоа било одбиено. На прашањето на Народниот правобранител дали одбивањето за поднесување на барање за азил се евидентира доби информација дека таква евиденција не се води.

На крајот на посетата пристигнаа 7 автобуси со мигранти кои се сместуваа во Привремениот транзитен центар Табановце, од причина што беа вратени од хрватската граница.

КОНСТАТАЦИИ

1. Неизвесна е судбината на бегалците кои се вратени од Р. Србија и нема никакви упатства и решенија од страна на надлежните органи и Управувачкиот комитет за кризни состојби за решавање на нивната состојба,

2. Се врши непринципиелна и дискриминаторска селекција на бегалци и економски мигранти според земја на потекло, која се врши според критериумите кои постојано се менуваат, а бегалците не се информирани за овие промени ;

3. Не е постојана соработката и координацијата на надлежните органи во Република Грција, Република Македонија и Република Србија во однос на прифатот, третманот и транзитот на бегалците, поради што доаѓа до постојан застој во транзитот на бегалците

4. Објектите за прифат на бегалците во Транзитниот центар Табановце не се прилагодени за подолг престој, не е решен прашањето за преноќување на бегалците и не е обезбедено затоплување на сите објекти, а постои и недостаток на топла вода.

5. Поради преполнетоста на Привремениот транзитен центар, недостасува сеопфатна грижа за ранливите групи, бидејќи нема доволно објекти наменети за ранливи групи. Во најголем број случаи децата, жените, трудниците, старите лица и лицата со инвалидност се сместуваат во објекти кои се несоодветни за престој на овие лица. Исто така, во Центарот не може да им се обезбеди соодветна здравствена помош на сите лица.

6. Храната во Центарот не е прилагодена на потребите на бегалците, се делат суви оброци, а кујната нема капацитет за подготвување и обезбедување на тополи оброци.

7. Правната помош во Привремениот Транзитен центар“ е нецелосна, Министерството за труд и социјална политика и другите надлежни органи се слабо присутни на терен, поради што на бегалците нема кој да им ја објасни правната процедура за стекнување право на азил.

8. Меѓународните организации и невладини организации се присутни на терен и даваат материјална помош и поддршка на бегалците, но сепак во одредени случаи постои недоволна соработка со надлежните институции и органи на Република Македонија.

ПРЕПОРАКИ

1. Потребни се преговори помеѓу надлежните органи на Република Македонија, вклучително и Управувачкиот комитет за кризи состојби со надлежните органи и институции на балканските држави со цел изнаоѓање на решение за бегалците кои повеќе денови престојуваат во Транзитниот центар „Табановце.

2. Да престане селекцијата на лицата според земјата на потекло, да се утврдат јасни критериуми за селекција на бегалците, а на сите лица да им се овозможи меѓународна помош и заштита и неселективен пристап до соодветни процедури.

3. Да се подобри соработката и координацијата на надлежните органи во Република Грција, Република Македонија и Република Србија во однос на прифатот, третманот и транзитот на бегалците, со што ќе се избегне застој во транзитот на бегалците.

4. Да се преземат итни мерки за обезбедување на сите услови за прифат на бегалците за подолг престој, снабдување со нови објекти за преноќување кои ќе бидат соодветно затоплени и да се обезбеди топла вода за одржување на лична хигиена.

5. Поголема грижа за ранливите групи, изградба на дополнителни објекти така што децата, жените, трудниците, старите лица и лицата со инвалидност ќе се сместуваат во затоплени простории. Во услови на преполнетост на Центарот

потребно е зголемување на медицинскиот персонал, со што би се обезбедила соодветна здравствена заштита.

6. Да се обезбеди исхрана што ќе биде согласно потребите на бегалците, а капацитетот на кујната да се зголеми со што ќе се обезбеди подготвување тополи оброци, што е во согласност и со меѓународните стандарди.

7. Министерството за труд и социјална политика и Центарот за управување со кризи да обезбедат соодветна правна помош на бегалците, присуство на стручни лица (социјални работници, психолози, педагози) кои ќе даваат соодветна стручна и професионална помош. Стручните лица да ги информираат бегалците за условите за стекнување на правото на азил, односно да биде овозможен полесен пристап до процедура за стекнување право на азил.

8. Зајакнување на соработката и координацијата на надлежните органи и институции со меѓународните организации и невладини организации со цел поефикасна заштита и похуман третман на бегалците.

НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ
Иџет Мемети